

“RIIK JA RAHVAS, SÜGIS 2003”

Milliseid institutsioone usaldati septembri lõpus Eestis kõige rohkem?

Sotsiaal- ja turu-uuringute firma Saar Poll korraldas pärast Euroreferendumit tavapärase üleriigilise küsitluse inimeste kodudes, kus vastajateks suulise intervjuu vormis oli 1000 inimest vanuses 15-74 aastat. Üheks uuringutemaks oli regulaarne küsimus institutsioonide usalduse kohta. Küsimuse sõnastus oli järgmine:

“Järgnevalt nimetan Teile mõningaid Eesti riigi institutsioone. Igäihe puhul palun öelge, kuivõrd Te neid usaldate. Kas usaldate täielikult, pigem usaldate, pigem ei usalda või üldse ei usalda.”

Seda küsimust muutumatul kujul on esitatud 1995 aastast alates, reeglina kaks korda aastas, mais-juunis ja septembris-oktoobris. Uuritavate institutsioonide arv on varieerinud. Kõigisse uuringutesse on olnud lülitatud Eesti President, Eesti Peaminister, Riigikogu, kohalikud omavalitsused, politsei, kaitsejõud, piirivalve ja ajakirjandus.

Järeldused septembrikuu uuringutulemustest

(vt ka tabelid 1-3)

15st uuritud Eesti institutsioonist kogus 10 usaldajaid rohkem kui mitteusaldajaid. Eestlaste seas koguvad positiivse reitingu 13, mitte-eestlaste seas vaid 5 institutsiooni. Pikki aastaid olnud traditsiooniline kõige usaldusväärsemate institutsioonide rida on muutunud.

Varem olid kõige usaldusväärsemateks institutsioonideks President ja Eesti Pank. Need on ka tänaseni kõrgelt usaldatavad institutsioonid, mis koguvad vähemalt 70% elanikkonna usaldustoetust, kuid väga jõuliselt on esile kerkinud piirivalve ja kaitsejõud.

Tuletagem meelde, piirivalvet usaldas aastal 1996 vaid 47% kogu Eesti elanikkonnast, nüüdseks on see järjekindlalt tõusnud kuni 74%ni. 7 aastat tagasi usaldas kaitsejõude 46% elanikkonnast, täna on nende arv 71%.

Väga oluline on märkida, et mitte-eestlaste puhul on piirivalve puhul vastav tõus olnud antud perioodil 33%st alates kuni 65%ni, kaitsejõudude puhul aga 23%st kuni 54%ni.

Andmestik näitab ilmselgelt, et mittepoliitilised institutsioonid koguvad tunduvalt suurema usalduse kui institutsioonid, mis seotud poliitikaga: Eesti Valitsus, Riigikogu ja peaminister. Sellest räägib selget keelt ka asjaolu, et erakondade usaldajaid äärmiselt vähe, eestlaste seas 22% ja mitte-eestlaste seas 15%.

Ometi peaks erakondade usaldus olema ju küllaltki suur, sest viimase aasta jooksul on toimunud tervelt 3 suurt üleriigilist hääletust: kohalikud ja Riigikogu valimised ning euroreferendum. Eesti taasiseseisvumise perioodil ei ole veel kunagi varem pidanud poliitikut kohtuma valijatega sedavõrd tihedalt kui sellel perioodil. Tõele au andes tuleb siiski öelda, et võrreldes aastaga 2001 on usaldus erakondade vastu suurenenud 2 protsendipunkti, kuid see tõus väljub õige vähe mõõtmisvea piiridest. Uue Riigikogu reiting ei ole käesoleva aasta maikuuga võrreldes muutunud, valitsuse oma on 53%-lt kukkunud 48%-ni. Eestlaste seas on

Riigikogu reiting tõusnud, valitsuse oma veidi langenud. Mitte-eestlate puhul saab aga kõnelda mõlema institutsiooni väga tugevast usalduse langusest. Valitsuse reiting kukkus 47%lt 34%ni ja Riigikogu oma 43%lt 32%ni.

Valitsuse praegune reiting on käsitletud perioodi (1995-2003) nõ normi kohane ehk keskmine kui jätta kõrvale vahepealne periood aasta 2000 ja 2001, mil oli võimul Mart Laari valitsus ning valitsuse reiting kukkus 32%le ning peaministri oma 25%le.

Kui võrrelda Eesti valitsuse ja parlamendi usaldust teiste Euroopa Liidu riikidega ja veel eile olnud kandidaatriikidega, siis olukord ei paista olevat üldse halb. Kevadise Eurobaromeetri uuringutulemusi võrreldes näeme, et Eesti on nõ keskmik, meie elanikkonna toetus oma võimuorganitele ei erine suurt keskmisest näitajast. Euroopa Liidu liikmesriikide valitsuste keskmise usaldusega võrreldes paistab Eestimaa elanikkond oma suhtumisega mõnevõrra isegi positiivselt silma.

Kuid alati tuleb nähtusi vaadelda nende kontekstis ja tähenduses. Ega siis asjaolu, et valitsuse ja parlamendi mitteusaldajaid on rohkem kui usaldajaid saa teha optimistlikke järeldusi. Kõik sõltub loomulikult mõõdupuust.. **Pigem mitteusaldamine** ei saa olla edukuse mõõdupuuk.

Politsei usaldusväärsus on teinud kõige suurema hüppe viimase kahe aasta jooksul. Omavalitsuste reiting on 1995st aastast alates kõige kõrgem, ehkki viimase kolme aasta jooksul on tegu suhteliselt stabiilse usaldusreitinguga , mis on jäänud 53-57% piiresse.

Ka kohtute usaldusreiting on 1995 aastast alates kõige kõrgem. 53%. Suhtumises kohtutesse ei ole toimunud drastilisi muutusi , usaldus on jäänud kuskile 43-48% piiresse. Alustati aga 1995ndal aastal 38% st.

Kirjeldataud muudatused on küll positiivsed, kuid ühiskonnas tervikuna näeme siiski mitmeid murettekitavaid aspekte, sest Eesti poliitilist ladvikut Eesti elanikkond pigem ei usalda kui usaldab.

Usalduse mõõtmisel võtsime võrdluseks veel kaks institutsiooni, mis mõjustavad Eesti elanike elu, NATO ja Euroopa Liit. Tervikuna Eesti elanikkond pigem ei usalda kui usaldab neid institutsioone. Eestlaste hulgas on küll usaldajaid rohkem kui mitte-usaldajaid. NATO on pikkade aastate jooksul leidnud Eestis rohkem usaldust kui Euroopa Liit. Nii ka käesoleva aasta septembris. Euroreferendumi tulemus Eestis ei muutnud tuntavalt suhtumist Euroopa Liitu

Andrus Saar

TABEL 1

Kogu elanikkond	Usaldusprotsent (% küsitletuist, kes usaldavad täiesti või pigem usaldavad institutsiooni)
Piirivalve	74
Eesti Pank	71
Kaitsejõud	71
Eesti President	70
Toll	62
Maksuamet	59
Politsei	57
Kohalik omavalitsus	57
Riigikontroll	54
Kohus	53
Eesti Valitsus	48
Ajakirjandus	47
Eesti Peaminister	47
NATO	46
Euroopa Liit	45
Eesti Riigikogu	45
Erakonnad	22

Rasvaselt märgitud institutsioonide puhul on usaldajate arv suurem kui mitteusaldajate oma NB! Arvesse on võetud vaid need vastajad, kellel oli arvamus antud institutsiooni suhtes. Need, kellel puudus arvamus, arvesse ei läinud.

Tavalises šriftis esitatud institutsioonide puhul oli mitteusaldajate arv suurem mitteusaldajate suhtes.

NB! Arvesse on võetud vaid need vastajad, kellel oli arvamus antud institutsiooni suhtes. Need, kellel puudus arvamus, arvesse ei läinud.

Antud märkus kehtib tabelite 1-3 kohta.

TABEL 2

Eestlased	Usaldusprotsent (% küsitlenuist, kes usaldavad täiesti või pigem usaldavad institutsiooni)
Eesti President	81
Kaitsejõud	80
Piirivalve	79
Eesti Pank	75
Toll	66
Kohalik omavalitsus	63
Maksuamet	62
Riigikontroll	62
Politsei	61
NATO	58
Kohus	55
Eesti Valitsus	55
Eesti Riigikogu	52
Eesti Peaminister	51
Euroopa Liit	49
Ajakirjandus	45
Erakonnad	26

TABEL 3

Mitte-eeslased	Usaldusprotsent (% küsitlenuist, kes usaldavad täiesti või pigem usaldavad institutsiooni)
Piirivalve	65
Eesti Pank	63
Toll	56
Maksuamet	55
Kaitsejõud	54
Eesti President	49
Politsei	49
Ajakirjandus	49
Kohus	48
Kohalik omavalitsus	43
Riigikontroll	38
Eesti peaminister	38
Euroopa Liit	36
Eesti Valitsus	34
Eesti Riigikogu	32
NATO	21
Erakonnad	15